123/1948 Sb.

Zákon

ze dne 5. května 1948

o znárodnění polygrafických podniků.

Změna: 86/1950 Sb.
Změna: 105/1990 Sb.

Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

ODDÍL I.
Rozsah znárodnění.

§ 1

(1) Dnem 1. ledna 1948 se znárodňují zestátněním podniky a závody, které způsobem mechanickým nebo chemickým vyrábějí nebo rozmnožují tiskoviny a tiskopisy, jakož i písmolijny, a to se všemi závody pomocnými a příbuznými. Znárodňují se zejména:

1. tiskárny a grafické závody vybavené rotačním strojem jakéhokoliv druhu;

2. tiskárny a grafické závody vybavené nejméně třemi stroji sázecími a licími (monotypy);

3. grafické podniky (závody) vybavené nejméně dvěma offsetovými nebo hlubotiskovými stroji;

4. všechny písmolijny;

5. všechny ostatní polygrafické podniky, pokud již nejsou znárodněny podle jiných právních předpisů o znárodnění nebo podle takových předpisů ze znárodnění vyňaty, jestliže počet zaměstnanců a osob v podniku činných dosáhl kdykoliv od 1. ledna 1946 50 osob. Při zjišťování tohoto počtu rozhoduje součet všech osob, činných nebo zaměstnaných v podniku, bez ohledu na to, kde pracují nebo pracovaly, zejména též domáckých pracovníků.

(2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na majetek státu a národních podniků ani na podniky (závody), které ministr informací v dohodě s ministrem financí, na Slovensku též po slyšení příslušných pověřenců, vyloučí ze znárodnění a jejich vlastníkům (provozovatelům) nařídí, aby byly trvale zastaveny, protože se vláda usnesla, že jejich provozování není ve veřejném zájmu.

(3) Ministr informací, na Slovensku po slyšení příslušného pověřence, vyhlásí s účinkem doručení v Úředním listě, které podniky (závody) byly znárodněny podle tohoto zákona.

§ 2

(1) Osoby, které jsou povinny prozatím vésti správu znárodněného majetku (§ 11), podají ministerstvu informací hlášení, jehož vzor vyhlásí ministr informací v Úředním listě. Toto hlášení jest podati do 15 dnů ode dne vyhlášení vzoru. V řízení musí spolupůsobiti též osoby, které k tomu budou vyzvány ministerstvem informací. Hlášení má býti podepsáno i závodní radou nebo závodním důvěrníkem; pokud hlášení nepodává dosavadní vlastník nebo držitel znárodněného majetku, je povinen připojiti k hlášení své vyjádření.

(2) Dosavadní vlastníci nebo držitelé podniků znárodněných podle § 1 i jiné osoby jsou povinny spolupůsobiti při sestavování účetních závěrek za dobu do znárodnění, pokud k tomu budou vyzvány.

§ 3
zrušen

§ 4

Právo zakládati nové podniky a je provozovati bez ohledu na jejich rozsah v odvětví znárodněném podle § 1, odst. 1 je vyhrazeno státu.

§ 5

(1) Znárodněním nabývá stát vlastnictví znárodněného majetku.

(2) Znárodnění se týká
a) nemovitostí, budov, zařízení,

b) příslušenství podniku (závodu) počítajíc v to všechny movitosti a práva (licence, živnostenská oprávnění, známky, vzorky a pod.), směnky, cenné papíry, vkladní knížky, hotovosti a pohledávky,

c) jiných movitostí a práv, než která jsou příslušenstvím podniku.

(3) Majetku uvedeného v odstavci 2 se znárodnění týká, slouží-li nebo je-li určen provozu znárodněného podniku, i když náleží někomu jinému než vlastníku podniku. Patentů a zásob, zejména surovin, pomocných a provozovacích hmot, polotovarů, rozpracovaných a hotových výrobků se znárodnění týká jen, patří-li vlastníku nebo provozovateli znárodněného podniku.

(4) Spolu s podnikem se znárodňují v rozsahu plynoucím z ustanovení odstavců 2 a 3:
a) veškeré výrobní podniky a závody náležející vlastníku nebo provozovateli znárodněného podniku,

b) veškeré podniky a závody, které tvoří s podnikem znárodněným hospodářský celek, i když náleží někomu jinému než vlastníku znárodněného podniku.

(5) Ustanovení odstavců 1 až 4 nevztahují se na vydavatelské, nakladatelské a knihkupecké podniky politických stran zastoupených v Národním shromáždění, jednotné odborové organisace a celostátních zájmových organisací.

(6) Náleží-li znárodněný podnik komanditní společnosti na akcie, akciové společnosti, společnosti s ručením obmezeným, znárodňuje se veškerý jejich majetek, jakož i ve stejném rozsahu podniky koncernové, u kterých jim náleží více než polovina základního kapitálu nebo na které mají rozhodující vliv.

(7) Ministr informací, na Slovensku po slyšení příslušného pověřence, může vyjmouti ze znárodnění jednotlivé majetkové kusy, majetkové soubory nebo práva, pokud jich není nezbytně třeba k provozu znárodněného nebo národního podniku a ponechati je dosavadnímu vlastníku, kterému může zároveň uložiti podmínky, zejména, aby do lhůty současně mu stanovené zřídil ve prospěch znárodněného národního podniku služebnost nebo užívací právo.

(8) O rozsahu znárodnění podle odstavců 2 až 4 a 6 rozhoduje ministr informací, na Slovensku po slyšení příslušného pověřence. Pro řízení o zjištění rozsahu znárodnění neplatí ustanovení vládního nařízení ze dne 13. ledna 1928, č. 8 Sb. , o řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadů (správní řízení).

§ 6

(1) Národní podnik (§§ 10 a 11), do kterého se začleňuje majetková podstata znárodněného podniku, vstupuje v den jejího převzetí v závazky znárodněného podniku. Do závazků, podle nichž má majetková podstata nebo provozní zařízení znárodněného podniku přejíti po dni počátku účinnosti tohoto zákona na třetí osobu, nevstupuje národní podnik, do kterého byla tato podstata nebo zařízení začleněno. Za závazky znárodněného podniku se nepokládají osobní daně, dávky a poplatky bývalého vlastníka a majetková podstata znárodněného podniku ani národní podnik, do něhož bude začleněna, za ně neručí. Osobními daněmi a dávkami se rozumějí daň důchodová, válečný příspěvek, daň rentová přímo vybíraná, daň z majetku podle vládního nařízení ze dne 16. prosince 1942, č. 410 Sb. , o dani z majetku, majetkové dávky podle zákona ze dne 15. května 1946, č. 134 Sb. , o dávce z majetkového přírůstku a o dávce z majetku, a mimořádné dávky podle zákona ze dne 31. října 1947, č. 185 Sb. , o mimořádné jednorázové dávce a mimořádné dávce z nadměrných přírůstků na majetku. Způsob úhrady těchto osobních daní a dávek stanoví ministr financí vyhláškou v Úředním listě. Začlení-li se majetková podstata do několika národních podniků, určí ministr informací, na Slovensku po slyšení příslušného pověřence, zároveň s opatřením podle § 10, do kterých závazků vstoupí jednotlivý národní podnik. Ministr informací dále určí v dohodě s ministrem financí, na Slovensku též po slyšení příslušných pověřenců, do kterých závazků patřících k jiným než znárodněným majetkovým podstatám, začleněným podle § 10, národní podnik vstupuje; za závazky patřící k podniku nebo závodu, který náleží státu, se nepokládají povinnosti, které vyplývají z poskytnutí prostředků státem, pokud přesahují bilanční hodnotu jiného než investičního majetku.

(2) U závazků, které jsou hospodářsky neodůvodněné, počítajíc v to závazky ze služebních smluv, zaručujících zaměstnancům nepřiměřeně vysoké platy, zaopatřovací požitky, odbytné a podobně, může se národní podnik domáhati zrušení nebo jiné přiměřené úpravy. Nedojde-li o tom k dohodě, rozhodne rozhodčí soud, zřízený podle zákona ze dne 21. listopadu 1946, č. 228 Sb. , o rozhodčích soudech pro úpravu některých závazků národních podniků.

(3) Za závazky znárodněného podniku ani jiných začleněných majetkových podstat (§ 10) stát neručí, ani když dojde k úpravě závazků podle § 7.

§ 7

(1) Jsou-li znárodněný podnik nebo jiná začleněná majetková podstata ke dni převzetí předluženy, může národní podnik požádati soud, aby do výše obecné ceny aktiv předluženého podniku nebo předlužené podstaty ke dni převzetí upravil uspokojení závazků, patřících k tomuto podniku nebo k této podstatě, a určil jejich splatnost, přihlížeje k hospodářským možnostem národního podniku.

(2) Věřitelé jsou povinni na vyzvání soudu vyhláškou v Úředním listě ve lhůtě stanovené soudem přihlásiti své nároky k řízení o návrhu podle odstavce 1; neučiní-li tak, jejich nároky proti národnímu podniku zanikají.

(3) Úprava podle odstavce 1 se provede takto:
a) nedotčeny zůstávají závazky vyplývající z nároků věřitelů na vyloučení věcí z podstaty znárodněného podniku nebo jiné začleněné majetkové podstaty, pokud takovéto nároky nezanikly znárodněním;

b) nedotčeny zůstávají též závazky, vyplývající z nároků věřitelů, majících právo na oddělené uspokojení z určité věci, pokud jsou kryty hodnotou této věci;

c) ostatní závazky, které podle pořadí jim příslušejícího [písm. d)] nebudou plně kryty rozdílem mezi obecnou cenou aktiv znárodněného podniku nebo jiné začleněné majetkové podstaty a hodnotou závazků, které podle ustanovení písm. a) a b) zůstanou nedotčeny, se uspokojí poměrně. Za takovéto závazky se pokládají také závazky uvedené pod písm. b), které nejsou kryty způsobem tam uvedeným;

d) závazky, na něž se vztahují ustanovení písm. c), se zařazují podle pořadí do čtyř tříd. Do prvé třídy náležejí náklady řízení, do druhé až čtvrté třídy náležejí závazky, které podle obdoby konkursního řízení náležejí do prvé až třetí třídy. Závazky téže třídy mají mezi sebou stejné pořadí.

(4) Pokud závazky podle pořadí jim příslušejícího nebudou uspokojeny úpravou podle odstavce 3, nepůsobí proti národnímu podniku. Úprava závazků podle odstavce 3 působí toliko proti národnímu podniku.

(5) Zákonem budou vydány podrobné předpisy o příslušnosti soudní, o řízení podle předcházejících odstavců, o jeho účincích na promlčení pohledávek, na spory, na exekuční a konkursní řízení a na práva na oddělené uspokojení a o způsobu, jak se zjišťují nároky věřitelů.

§ 8

(1) Národní podnik může odporovati právním jednáním, která vykonal vlastník majetku znárodněného podle tohoto zákona po 27. říjnu 1945 v úmyslu poškoditi nebo ztížiti znárodnění nebo zavléci ve svůj nebo cizí prospěch majetkové hodnoty.

(2) Odporovati lze do dvou let ode dne uveřejnění vyhlášky, kterou se o znárodněném majetku činí opatření podle § 10. Jinak platí přiměřeně ustanovení zákona ze dne 27. března 1931, č. 64 Sb. , kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrčí.

(3) Právní jednání o převodu podniků, na které by se vztahovala ustanovení tohoto zákona, nebo o převodu kapitálových účastí na společnostech, jejichž podniky se znárodňují podle tohoto zákona, pokud byla uzavřena v době dvou měsíců přede dnem znárodnění, jsou platná jen, schválí-li je ministerstvo informací.

ODDÍL II.
Náhrada.

§ 9

(1) Pokud není stanoveno jinak, přísluší za majetek znárodněný podle tohoto zákona náhrada; platí o ní ustanovení § 7 až 11 dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 100 Sb. , o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, ve znění zákona ze dne 28. dubna 1948, č. 114 Sb. , o znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků a závodů a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků (dále jen "dekret") a článku III zák. č. 114/1948 Sb.

(2) Náhrada se neposkytuje za majetek znárodněný podle oddílu I, který ke dni znárodnění vlastnicky náležel nebo náleží osobám fysickým, jež byly nebo budou právoplatně odsouzeny soudy pro zločin nebo přečin spáchaný do dne znárodnění:
a) po 5. květnu 1945 podle zákona ze dne 19. března 1923, č. 50 Sb. , na ochranu republiky, ve

znění předpisů jej měnících a doplňujících, nebo

b) podle § 43 dekretu , nebo

c) podle zákona ze dne 13. února 1947, č. 15 Sb. , o stíhání černého obchodu a podobných pletich, nebo

d) podle zákona ze dne 13. února 1947, č. 27 Sb. , o trestní ochraně provádění dvouletého hospodářského plánu, nebo

e) podle zákona ze dne 18. července 1946, č. 165 Sb. , o trestní ochraně národních podniků, znárodněných podniků a podniků pod národní správou.

(3) O použití cenných papírů, odpovídajících hodnotě znárodněného majetku, za který se neposkytuje náhrada osobám uvedeným v odstavci 2, platí přiměřeně ustanovení § 5, odst. 2, č. 2 zákona ze dne 11. března 1948, č. 51 Sb. , o úpravě některých finančních poměrů národních podniků průmyslových a potravinářských.

ODDÍL III.
Organisace znárodněného podnikání.

§ 10

(1) Z majetkových podstat znárodněných podniků, z majetkových podstat nabytých státem konfiskací nebo jiným způsobem, z podniků a závodů, které náleží státu, z jiného majetku státního, jakož i z prostředků Fondu znárodněného hospodářství zřídí ministr informací v dohodě s ministrem financí, na Slovensku též po slyšení příslušných pověřenců, národní podniky, nebo je začlení do národního podniku.

(2) Ministr informací může v dohodě s ministrem financí, na Slovensku po slyšení příslušných pověřenců vyjmouti z národních podniků jednotlivé majetkové kusy a práva, nepotřebují-li jich národní podniky nezbytně ke svému provozu a přenechati je v dohodě s věcně příslušným ministrem k začlenění do podniků, ústavů nebo zařízení, které tomuto ministru přísluší zřizovati.

(3) Opatření podle odstavce 1 lze učiniti, jde-li o majetkovou podstatu konfiskovanou podle dekretu presidenta republiky ze dne 25. října 1945, č. 108 Sb. , o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy, jakož i pokud jde o majetkové podstaty, spravované podle § 16 zákona ze dne 16. května 1946, č. 128 Sb. , o neplatnosti některých majetkově právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzcházejících, po slyšení předsedy osidlovacího úřadu.

(4) Rozsah majetkových podstat, jichž se týkají opatření uvedená v odstavci 3, určí ministerstvo informací v dohodě s osidlovacím úřadem a Fondem národní obnovy, na Slovensku též po slyšení příslušného pověřence, přiměřeně podle předpisů platných pro příděl konfiskovaného majetku.

(5) Zřízení národního podniku se vyhlásí v Úředním listě.

§ 11

(1) O prozatímní správě a vedení záležitostí znárodněných podniků, jakož i o právním postavení a organisaci národních podniků, o osvobození od daní a dávek, o úhradě za konfiskované majetkové podstaty, platí obdobně ustanovení §§ 13 , 15 až 38 , 40 až 42 dekretu s tím, že tam, kde podle jmenovaného dekretu vyvíjí působnost ministr průmyslu, po případě pověřenec pro průmysl a obchod, přísluší tato působnost v oboru působnosti podle tohoto zákona ministru informací, po případě věcně příslušným pověřencům.

(2) Pro národní podniky, zřízené podle tohoto zákona, platí přiměřeně ustanovení zákona č. 51/1948 Sb. , pokud vláda nestanoví nařízením odchylky pro zvláštní povahu polygrafických podniků; věcně příslušným ministrem podle tohoto ustanovení jest ministr informací.

(3) Vláda může nařízením upraviti organisaci národních podniků polygrafických odchylně od právních předpisů uvedených v odstavci 1.

§ 12

Vláda může v zájmu nerušené vydavatelské a nakladatelské činnosti politických stran, zastoupených v Národním shromáždění, jednotné odborové organisace nebo celostátních zájmových organisací upraviti organisaci podniků a závodů znárodněných podle tohoto zákona, jakož i podstat, nabytých státem konfiskací nebo jiným způsobem, jiného majetku státního nebo majetku

opatřeného z prostředků Fondu znárodněného hospodářství, i v jiné formě než je stanoveno v §§ 10 a 11, pokud tím nebude dotčeno vlastnické právo státu k znárodněnému majetku. Podrobnosti může vláda upraviti nařízením.

ODDÍL IV.
Trestní ustanovení.

§ 13
zrušen

§ 14
zrušen

§ 15
zrušen

§ 16
zrušen

§ 17
zrušen

ODDÍL V.
Účinnost a provedení.

§ 18

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1948; provede jej ministr informací v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Dr. Beneš v.r.

Gottwald v.r.
Kopecký v.r.